

Ε Π Α Ν Α Λ Η Π Τ Ι Κ Ο Δ Ι Α Γ Ω Ν Ι Σ Μ Α

Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α Π Ρ Ο Σ Α Ν Α Τ Ο Λ Ι Σ Μ Ο Υ Α Ν Θ Ρ Ω Π Ι Σ Τ Ι Κ Ω Ν Σ Π Ο Υ Δ Ω Ν Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ

ΒΑΘΜΟ

%

Σ

ΤΜΗΜΑ

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ

12/11/23

Α' Ομάδα

Α1. Να γράψετε τη λέξη Σωστό ή Λάθος δίπλα από το γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, ανάλογα με το περιεχόμενό της. (/10 μονάδες)

α. Πολλές δεκαετίες, μετά την ανεξαρτησία της, η Ελλάδα εξακολουθούσε να μοιάζει περισσότερο με την Ανατολή παρά με τη Δύση.

β. Το 1864 προστέθηκε η Θεσσαλία κι έτσι, τα βόρεια σύνορα της χώρας άγγιξαν -με την ενσωμάτωση αυτής της περιοχής- τον Όλυμπο και τη Μακεδονία.

γ. Κατά τον πρώτο αιώνα της ανεξαρτησίας της Ελλάδας περισσότερο από τα 2/3 (σε αξία) του συνόλου των εξαγωγών ήταν γεωργικά προϊόντα.

δ. Τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα δημιουργήθηκε στις μεγαλύτερες πόλεις μια άξια λόγου εμπορική κίνηση.

ε. Το 1851 η συνολική αξία των εισαγωγών και εξαγωγών της χώρας ήταν περίπου 32.000.000 χρυσές δραχμές.

Α2. Να αναπτύξετε το περιεχόμενο των όρων:

(/15 μονάδες)

α. «ισοζύγιο πληρωμών»

β. «εθνικές γαίες»

γ. «συνθήκη Κιουτσούκ Καϊναρτζή».

Β1. Να αναφερθείτε στις νομοθετικές ρυθμίσεις του 1870-71.

(/13 μονάδες)

B2. Ποια ήταν η πορεία ανάπτυξης της ελληνικής ατμοπλοΐας από τα μέσα του 19ου αι, έως τις αρχές του 20ου; (/12 μονάδες)

Β' Ομάδα

Γ1. Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο των πηγών και τις ιστορικές σας γνώσεις να παρουσιάσετε της **εξέλιξη του πληθυσμού** της Ελλάδας τον 19ο αι. και τα χαρακτηριστικά των μετακινήσεων των αγροτικών πληθυσμών εντός των ορίων της χώρας και προς το εξωτερικό. (/25 μονάδες)

Πηγή 1

Αγροτική Έξοδος

Οι χωρικοί της Ρούμελης, της Ηπείρου, του ανατολικού Μωρηά, όλο και πολυπληθέστεροι, εγκαταλείπουν το χωριό και καταφεύγουν στις πόλεις· στην Αθήνα ο πληθυσμός, όπως θα δούμε, δεκαπλασιάζεται μέσα σε ογδόντα χρόνια, από τα 1830 ως τα 1909. Όπως η ζήτηση για τα αδύνατά τους χωράφια είναι μηδαμινή, συχνά μη καταφέροντας να ρευστοποιήσουν την αγροτική περιουσία τους, οι οικογένειες χωρίζονται, τα γυναικόπαιδα παραμένουν στο χωριό, ενώ τα αρσενικά μέλη καταφεύγουν για εργασία στις πόλεις και επιστρέφουν μόνο το θέρος και την εποχή της σποράς.

Κ. Μοσκόφ, Εισαγωγικά στην Ιστορία του Κινήματος της Εργατικής Τάξης. Η διαμόρφωση της εθνικής και κοινωνικής συνείδησης στην Ελλάδα, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1988, σσ. 122-123

Πηγή 2

Διαδικασία Αστικής Συγκέντρωσης. Μετανάστευση

Είναι αλήθεια πως ο σχηματισμός των ελληνικών πόλεων (που στην ουσία ήταν ανύπαρκτες την εποχή που δημιουργήθηκε το ελεύθερο βασίλειο), προκύπτει βασικά από τη συρροή των αγροτών στα αστικά κέντρα. [...] Ο αριθμός, λοιπόν, των μεταναστών το 1890 είναι της ίδιας τάξεως με το σύνολο της αύξησης του αστικού πληθυσμού σε απόλυτους όρους. Η αύξηση όμως αυτή, περιλαμβάνει και τη φυσική αύξηση του αστικού πληθυσμού: την περίοδο αυτή πρέπει να είναι της τάξεως των 50%. Το τμήμα εκείνο του αστικού πληθυσμού που αυξήθηκε λόγω της εσωτερικής μετανάστευσης δε θα πρέπει συνεπώς να ξεπερνάει πολύ τις 100.000 κατοίκους. Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι το μεταναστευτικό ρεύμα προς το εξωτερικό, ήταν αριθμητικά ισχυρότερο από το ρεύμα αστικοποίησης· μ' άλλα λόγια: περισσότεροι κάτοικοι της ελληνικής επαρχίας οδηγούνται προς το εξωτερικό, παρά προς τις πόλεις.

[...] Το αποδημητικό ρεύμα κατευθύνεται αρχικά προς την Κωνσταντινούπολη και τα δυτικά παράλια της Μικράς Ασίας.

[...] Όμως οι πληθυσμιακές μετακινήσεις δεν κατευθύνονται μόνο προς την Τουρκία αλλά και προς τη μεσημβρινή Ρωσία, όπου υπήρχαν 600.000 Έλληνες το 1920, και τη Ρουμανία.

[...] Για τις Η.Π.Α. μεταναστεύουν 376.000 κάτοικοι, ενώ 390.000 προστίθενται στον πληθυσμό των αστικών κέντρων στο διάστημα 1889-1920 (εδώ συμπεριλαμβάνεται και η φυσική αύξηση του αστικού πληθυσμού).

Κ. Τσουκαλά, Εξάρτηση και Αναπαραγωγή, σσ. 107-108

Δ1. Λαμβάνοντας υπόψιν το περιεχόμενο των παρακάτω πηγών και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε στα προϊόντα που εισήγε η Ελλάδα από το εξωτερικό κατά τη διάρκεια του 19ου αι., στους εμπορικούς της εταίρους και στην εμπορική δραστηριότητα των Ελλήνων του εξωτερικού. (/25 μονάδες)

Πηγή 1

Ο ρυθμός αύξησης των εισαγωγών του σιταριού ήταν ταχύτερος από τον ρυθμό αύξησης των εξαγωγών σταφίδας, με συνέπεια να μεγαλώνει συνεχώς το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου, το οποίο από 4εκατομμύρια δραχμές το 1856 έφτασε στα 66 εκατομμύρια δραχμές το 1882. Οι διαρκώς αυξανόμενες εισαγωγές σιταριού ακόμη και μετά την προσάρτηση της Θεσσαλίας καταδεικνύουν την αδυναμία της χώρας να καλύψει τις επισιτιστικές της ανάγκες από την παραγωγή των τσιφλικιών. «Έτσι, μεγάλωνε το διατροφικό έλλειμμα της χώρας και η δαπάνη ξένου συναλλάγματος για την εισαγωγή σιτηρών απορροφούσε όλο και μεγαλύτερο μέρος του αποθέματος που εξοικονομούσε στην οικονομία η εξαγωγή σταφίδας» [...]

[...] Μετά το 1835, το νεοσύστατο κράτος άρχισε να συνάπτει εμπορικές συνθήκες με άλλα κράτη στη βάση «της απεριορίστου ρήτρας του μάλλον ευνοούμενου κράτους», που αποτελούσε γνωστό τύπο εμπορικής σύμβασης της εποχής. Το κράτος υπέρ του οποίου συμφωνείτο αυτή η ρήτρα διασφάλιζε ότι κανένας άλλος ανταγωνιστής του είχε ευνοϊκότερη δασμολογική μεταχείριση. Με βάση αυτή τη ρήτρα, οποιαδήποτε ευνοϊκή δασμολογική μεταχείριση που τυχόν παραχωρείτο σε άλλο κράτος, επεκτείνονταν αυτόματα και στο κράτος, υπέρ του οποίου ίσχυε η ρήτρα. Ας σημειωθεί ότι μεταξύ 1851 και 1871, οι εισπράξεις των ελληνικών τελωνείων αυξήθηκαν σχεδόν κατά 5 φορές. Η φιλελεύθερη ταμειευτική και δασμολογική πολιτική του ελληνικού κράτους στις πρώτες δεκαετίες φαίνεται ότι είχε αποτελέσματα. Το σύστημα του ελεύθερου εμπορίου κυριαρχούσε, άλλωστε, αυτή την εποχή στο ευρωπαϊκό χώρο: Η Βρετανία, με την ισχύ των προϊόντων της βιομηχανικής επανάστασης, είχε πρωτοστατήσει στη διάδοση των φιλελεύθερων οικονομικών ιδεών, προωθώντας τους κανόνες του ελεύθερου εμπορίου. Κύριοι ανταγωνιστές της ήταν η Γαλλία και η Γερμανία, που προσπάθησαν, ιδίως η δεύτερη, να αναχαιτίσουν τον οικονομικό φιλελευθερισμό. Στο ελληνικό κράτος, οι ιδέες του φιλελευθερισμού είχαν κερδίσει έδαφος έναντι του προστατευτισμού ήδη από τη δεκαετία του 1860.

Β. Πατρώνης, Οικονομία, Κοινωνία και Κράτος στην Ελλάδα (18ος – 20ος αιώνας), «Το εμπόριο», σελ.48-49, 2015

Πηγή 2. Πίνακας: Οι εμπορικές συναλλαγές της Ελλάδας το **1890**. (Εισαγωγές-Εξαγωγές)

ΠΟΛΗ	ΑΞΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ	ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΙΔΗ
Αγγλία	66.000.000	30%	σταφίδα, μεταλλεύματα, υφάσματα
Ρωσία	22.000.000	10%	σιτηρά
Τουρκία	28.000.000	13%	τρόφιμα, ζώα, βαμβάκι
Αυστρία	25.000.000	11%	ξυλεία
Γαλλία	32.000.000	15%	δέρματα, τρόφιμα
Γερμανία	8.000.000	4%	διάφορα
Ιταλία	7.000.000	3%	διάφορα
ΗΠΑ	7.000.000	3%	διάφορα
Σύνολο	217.000.000	89%	